Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газета радувл 1923 шера дениз ◆ ШИНАРА, 5 ОКТЯБРЬ, 1982 ШУ. ◆ № 119 (6685). ◆ Мах 3 кеп.

Дег тІара баркал!

КПСС Нохч-ГІалгІайн областной комитето, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарчу Совета Президиумо Министрий Советои чІогІа баркал оьх Нохч-ГІалгІай АССР кхоьллина 60 шо а, Нохч-ГІалгІайн шай лаамехь Росси юкъаяьккхина 200 шо кхачарна лерина хІиттина мероприятеш кхочушъяр чакхдаккхарехь дакъа лаьцначу республикан ерриге а предприятешна, организацешна, учрежденешна, дешаран заведенешна, кхечу юбилейни социалистически декхарш толамца кхочушдечу къахьоьгуш болчу коллективашна а.

КПСС обкомо, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарчу Совета Президиумо Министрий Советан лоь республикан берригаче къахьегамхоше СССР кхоьллина 60 шо дузаре даха ма доьгІара некъдахаре, тІехьа аьрхьчехь кхе керда толамаш декхар.

КПСС НОХЧ-ГІАЛГІАЙН ОБКОМ	НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ	НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СУРТАШ ТІА: торжественни заседани йолча зале. КПСС ЦК секретара И. В. Капитонова республикана Къахьегама Цlеча Байракха орден йларца бозаме даькъала вувц цlн хеза вола гlиццнхо. Социалистически Къахьегама Турпал Ш. Хаджиев.

З. БАТЧАЕВА суртащ.

КПСС обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советеи цхьана яь торжественни заседани

ЛЕНИНА БАЙРАКХА КІАЛА, ОКТЯБРА НАЬКЪАГІА

200 шу дахнвал нохчийн гlалгlайн халкъаша шайн исторически накъ хоржа — эрсин халкъаца. Россеца да ым дахаргхоьлаш вlашхlа кхетта. Из сийлахь юбилей [illegible] республика вахаречи белхалоьрта кхача [illegible] — Сийлахь-боккха Октябрьски социалистически революци кхиа яьнна [illegible] Росси болхлойн [illegible] [illegible] автономи 60 шо [illegible].

Сий дела, [illegible] Нохч-ГІалгІайн [illegible] Из [illegible] Шена [illegible] Росси [illegible] [illegible].

Республика [illegible] Советски Союза Ленинан Коммунистически партина. Советски [illegible].

[illegible] культурана карарlдаьккхарий лакхалонаш йоккхара шоашта массадола хlама дарах ольан да lалаьмате дакъа баркал.

РСФСР чу нохчийн гlалгlайн халкъашна автономи еларах хилар вьонача Советски паччахьалкхелоь ленински къаман политика вахар [illegible] [illegible].

Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхо [illegible] Нохч-ГІалгІай АССР 60 шо [illegible] Нохч-ГІалгІайче шин лааме Росскна юкъеаха 200 шу дахарна КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советос [illegible].

Нохч-ГІалгІайчена Росеик [illegible].

лоалла оттабара кхерамах нохчийн гlалгlайн кlалхарбаьлла lеш, но аьтто болаш дола хьалаш кхахиллийтар уж халкъаш социальни а къаман а даьнъе деlа кхуллара, цар къаман кортамукъален болам эрсий болхлой класса революцни патчахьа самодержавени духьала Росси берригача къахьегамхоша гlаттабича оьрзамца вlашаllоха.

Сийлахь-боккха Октябрьски социалистически революцно кхелла нохчийн гlалгlайн халкъашта шеррачу никъ хьабиллар политически, экономически культурни деllаахара. Коммунистически парте гуллаа а деш, Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша хьинаре дакъа лаьцна Советски lаьлаl долу каllа а чlоагlдеча а, шоай цу кхобеш къахьийлар [illegible] [illegible] Даймехка lема фронтаl [illegible] [illegible] холуш дакъа юкъедихьар.

Дерригача халкъа доккха цlей санна белгалду Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша сийлахьа юбилейни денош. Хозъенна дlаэттай городаш, станицаш, юрташ. Къаьстта хоза я ункх денош а Грозный — республика столица. Шенон пенех доахь цlе плакаташ. Маркса Энгельса Ленина. КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателя Л. И. Брежнева, КПСС ЦК Политбюро членийи членашта кандидатийи портреташ. Стендаш тlеи транспаранташ тlеи — Советски Союза Коммунистически парти, цун ленински Центральни Комитет, дохаргдоаца халкъий доттагlал хестадеш дола йоазош, къахьегама коллективаш рапорташ вай дукъа еза советски Даьхе lаьхо а тоаллара, КПСС XXVI съезда исторически решенеш нохаре хьацхьахара 1990 шерага кхачалца йола СССР-а Кхачан программа кхоачашъяр [illegible] деррига низаш тlадахьийтa ахьи деш дола тlаха хамаш.

Дерригача халкъа [illegible] дакъа [illegible] Нохч-ГІалгІайчен [illegible] юртийн къахьегамхоша. Хьалхьалха кхоачашъяй 1982 шера ийс бетта программа. Планал совгlа мехкага дlакхаьчай 8 миллион сомал дукхагlа мах бола промышленни продукци. Мехкадаьттахоша Даьхенна ихы тlа а 100 эзар тоннал дукхагlа «lаьржа дошуца» 65 миллион кубометр гази еннай. Белгальнывнай «Красный молот», «Электроинструмент», «Промавтоматика» НПО, «Электроприбор», «Пищемаш» заводийа кхыйола а къахьегама коллективаш.

Юрташка къахьегараш толаме доарlабир ка бола ялаташ чуаьцарах хlаlа хьажкlаш, кортолаш, сом, баьцадаарош, комаьш чуаьлаш ба. Дерригла а деш да вай мохк оlавхеlа хилийта ра советски нах дикагlа бахийтара.

1 октябре республикански центра хlинцашьен майдаш кеи бар Грозне мел охкаьш ма бий аьнна хеза гуш дукха нах. Уж хоза кийчбенна, духхачар ваьхка тlа орденаши медалаши, тlем тlа а къахьегача а дов гlуллакхаш белгалдеш йола знакаш я.

Цlейга кийчбенна я театрально-концертни зал. Цун фронтона тlарча сийрдадьиначча плаката тlа: «Чlоагl а дуллий дегlа а ухалла дохаргдоаца халкъий доттагlал!» Лепаш я цlе байракхаш.

Сийрдаьнна я зала сцена. Цу чу гаьнара гуш я Коммунистически партии Советски пачхьалкхен хьакхеллача Владимир Ильич Ленина бюст. Тернам тlаоаш я «60 — 200» — нохчийн гlалгlайн халкъий историе белгалара этапаш хьакхьоккхаш йола цифраш.

— Зале — парте Нохч-ГІалгІай областной комитета членаш, областной партийни организаце ревизионни комиссе членаш, СССР, РСФСР, НГІАССР Лакхехьарча Советий депутаташ, партийни, советски, общественни организацей кулгалхой, вежарлча йолча автономни республикай [illegible] делегацеи члени, производстве хьалха латтархой, ветеранаш, парте а къахьегама а ветеранаш, моттигерча гарнизона Зlуrlо.

Гlийрича 10 сахьат. Чухьуlа дьакхдан [illegible] доташ, ура а гlаllа [illegible] Нохч-ГІалгІай АССР 60 шоа Нохч-ГІалгІайче [illegible] маlа Росена [illegible] 200 шу дузара хеташьа КПСС Нохч-ГІалгІай [illegible] Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советеи цхьана яьна торжественни [illegible] президиуме КПСС ЦК [illegible] И. В. Капитонов [illegible].

Президиуме [illegible] Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, НГІАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, КПСС [illegible] КПСС ЦК [illegible] М. С. Н. [illegible], КПСС [illegible] обкома хьалхара [illegible] Т. К. Мальбахов, КПСС [illegible] хьалхара секретарь В. Е. Одинцов, [illegible] Ставрополски крайн [illegible] И. Т. Тарасов, [illegible] А. Т. Мельников, СССР [illegible] В. С. Федоров, [illegible] В. К. [illegible] [illegible] Шаламов Хутиев, [illegible] советски, профсоюзни, комсомольски органий кулгалдеча болхлой, парте къахьегама, Сийлахь-боккхача Даймехка тlема ветеранаш.

Торжественни заседани [illegible] КПСС [illegible] обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

Дола [illegible] Хьакхара хьашавш!

(Числедолаш 2-ча агlо тlа).

ЗИЗАШ—БАЬЧЧАНА

[illegible]

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитетага СССР Лаккхехьарча Совета Президиумага СССР Союза Министрий Советага КПСС ЦК Генеральни секретарага, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателага нохкъост Леонид Ильич БРЕЖНЕВГА

[illegible]

ЮБИЛЕЯ СИЙНА ЯЬ ПРИЕМ

[illegible]

КПСС обкомен Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Советен цхьана яь торжественни заседани

КПСС ЦК СЕКРЕТАРА И. В. КАПИТОНОВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий!

Вай халкъийн вежарийн ден-дале тахан Нохч - ГӀалгӀай АССР-о езаш шийн 60 шо дазара юбилей а Нохч - ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шо дуза исторически ден а.

Мукъа ба сона Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo гӀадиллярах республика болхлой, колхозхой, берригa къахьегамхой уж деза денош. Дахьен доккха совгӀат — Къахьегама Цӏеча Байракха орден яларца дахьала бувиа.

Шуга эггара дӀайхаргӀа моаршал ле а дег тӀара доагӀа ловлаш даха а ахьна тӀадиллар сона КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Леонид Ильич Брежнева.

Республикай, краий, областий гӏулакхий давм йоакхо еш волча Леонида Ильича дега зоам хулаш белгаллаьхар боахача а культура а даькъе Нохч - ГӀалгӀайчено даьха толамаш Цо тешам белар вай халкъий доттагӀлена вежарашха цхьана гӏулакхаш леладарен сийлахьча традицешта мутӀехьа болча автономни республика къахьегамхоша КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеча, дукхача къамех латтача Советски пачхьалкхен низ чӀоагӀбеча кхы а доккхагӀа дакъа юкъехьоргхиларах. оаш къахьегаме керда толамаш дахар лоаш, шо могаш - маьрша долаш а ираз а дахар лоаш доаца баьккхар.

Вайна массанена а кӀоарга дегашка ессар дукха ха йоаппаш Азербайджане хинна торжествах. вай мехка ираз хилара а из тоабалара а, даьттан тӀа машар лорабара а чӀоагӀбара а цахадаш йоакхо елга хьахьоххаш дола Баку новкъоста Л. И. Брежнева дах бовкха чулоацам болаш дола къамаьл.

Сийлахь - доккхача ленински гӏулакха тӀехьара гӀорваьнача къовсамхочо, Леонид Ильич Брежнева шийн дерриг низаш. хьинар, Ӏалаьмате бовкха низ бола талант дӀалу СССР халкъий интернациональни вошал чӀоагӀдара, цар вахар дикагӀа хилийтара, хӀинзарча а хьатӀайоагӀача а ноахнашта тӀема туржаӏ ца довзийта Из цун сийлахь болх советски наха дег тӀара къоаблабеш ба.

Новкъостий!

Хьанага диллача шун цӀей найсденнад Советски Социалистически Республикий Союза хьаь 60 шо дизар дезале кийчлуча хана. ХӀьата из шин тайпара малан долаш а за.

ПохаргӀацача союзе айтза вӀашагӀкхетара ларда тӀа халкъий самоопределене — из да ленински къамаи политикана карагӀаьнна исторически хӀама. хӀара къамаи а ерригача социалистически общества а социальни экономически. духовни прогресса низ бола фактор.

Из союз хьаьий Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революце Советски Ӏаьдал дзаккхара а социализм хьалъяра а тӀехьа лоаттабаьча къовсаме чӀагӀ а еннай. низ а бениаб цу союзага. Из союз чӀогӀа йий дуккхаза хьийжаб моастагӀийн цхьабакхьа. уж массаза а ашар Халкъий - вежарий цӀ бола лоӀам ашабе могаргдола низ бац.

Тахан СССР дерригача аламлена хьалхашка отт дегӀаена социалистически общество хьа а яь, коммунизм хьалъяра наькъагӀа бӀубенна бола цхьатарра бовкъонаш йолча халкъий барт бола дезал санна.

Вай дуккхача къамех латтача общества чӀоагӀале сенах латт аьлча, из латт Коммунистически парте хьаькъале бухгаллярах. из духьашха а дӀахо мел йолача хана а кергамукъален, нийсхой, вошала принципех къахьегамхой хьашташка хьежжа къоасталаьа къамаи доа.

«Вай мехка, — аьннад новкъоста Л. И. Брежнева. — хьахиннад исторечухь цӀаккха из хинна гӀулакхаш. шрех вай ала а доагӀаш оал халкъий ленински доттагӀал. Из доттагӀал мих баь варгвоаца вай гаиз. социализмана карагӀаьнна эггара лоархӀам болацаргӀа долен хӀара советски сага дега эггара дезаргӀа долен хӀама ХӀьата из доттагӀал вай, советски наха бӀарга са санна лора а дерга!»

КӀоарга овлаш долаш да Кавказа халкъий доттагӀал. Цар малан сенах латт аьлча. из латт цу халкъий исторически кхелаш юкъара хиларах. уж халкъаш дуккхача хана лена Кавказен эрсини къамаш гарга даха гӀерташ хиларах. эрсий пролетариатаца цхьана социальни къамаи низӀотъяьама дуьхьала къахьегамхоша хьинаре къовсам лоаттабарах.

Из доттагӀал сийрда даьккхад Кавказа советски республикашка моаршал а хоатташ цар айхача союзах къаман машара союз. буржуази йолча хила йиш йоацех буржуазни строе цӀаккха хургйоацен образеп хьаергхиларах тешам бенна хиннача сийлахь - йоккхача Ленина васкета.

Советски Кавказа халкъаш лоархӀагӀа ца доалаш хьаькъалерча ленински васкетагӀа хьалоагӀаш да. Берригача мехко де а доагӀаш доккхал деш дола цар толамаши карагӀаьнарашн дӀахадз йиш йоацаш дуьзаденна да Октябрьски революцеца, Коммунистически партеца, эрсий а кхыча халкъашцарча вежарий дар сацие долча доттагӀлецца. Цар дерригача дуненна ленински къамаи политика чӀоагӀа низ дӀа а хьокхаш, цар тахан толаме кхоачашлу коммунизм хьалъяра декхараш.

Новкъостий! Нохч - ГӀалгӀайчен масало тешавеш хьагойт Россе хьалха хинна къамаи йистош социализме мел нокккийча лакхаленашка кхаьчад. КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Советo дайтача моаршала тӀа бе боагӀача тайпара мах бу шун республикача толамий. вай мехка дегӀаена социалистически общество хьалъеча колуш дола дакъа юкъедахьара.

Шийн бӀаь шо хьалха боккъонца чакхъяьлар нохчийн гӀалгӀайн шоай лоӀамагӀа Россена юкъебахара процесс. из исторически прогрессивни лоархӀам болаш а дар Нохч-ГӀалгӀайчен халкъаш социальни а къамаи а дегӀакхувалара, цар къамаи - юртасамодержавена дукхьала лоатмукъален болам пачхьакха табаьча эрсий болхлой класса къовсамца вӀашагӀтохара вьттув болаш дола хьалаш хьахилар.

1903 шерре а революционни выступленеш ярца шо йолга дӀахаьттар Грозне пролетариато Кхыча централиза бупзамаш а оттадеш. большевикаша дукха болх бора предприятешна, нохчийн гӀалгӀайн юрташка, казакий станицашка Цар денали майрали кьаьгго гучаялар Къулбаседа Кавказе бӀн беллача контрреволюцена духьала къовсам лоаттабача шерашка Цу тӀемашка чӀоагӀлора болхлой а ахархой а тайп - тайпарча къамех болча наьха пролетарски солидарность.

Вай социалистически Даьхен летописа юкъе кӀезига яц республика къахьегамхоша юкъейяхьа сий дола оагӀонаш. Цох доашхаш дувцаргда парте обкома хьалхарча секретара Власов Александр Владимировича доклада тӀа. Сай оагӀорахьара Нохч-ГӀалгӀай АССР 60 шо долча исторе цхьадолча фактех аргда аз.

Дагадохаргда вайна, новкъостий, мехкдаьттахошта карагӀаьнна денале гӀулакх. граждански тӀом чакхбаьнначул тӀехьагӀа цар доаццача хана метта а оттайир. цул тӀехьагӀа сихха дегӀа а йоалийир Грозненски мехкдаьтта промышленни район. Советий къокача мехка дегӀайоагӀача промышленноста доккха новкъостал дир. Грозненска доагорца болх беш яр хьалхара советски автомобилаш а трактораш а. ТӀема деношка из доагор дар вай самолетийн танкайн моторашка.

Са безам бар ма дарра аьлча, кулг-кара болх беш кердача лаьтташта вахар деннача, наха хий деннача, юрта боахам сихха дегӀабоалабара, из социалистически ларда тӀа бакхкхара гӀо даьча каналаш хьаллерий хьинареча къахьегамах ала Интернациональни доттагӀала символ а хинна дӀаяттар Нохч - ГӀалгӀайчен а Къулбаседа ХӀирийчен а ахархой айхха вӀашт бийза дола Алханчуртски канал.

Республика къахьегамхоша хьинаре дакъа лаьцар индустриализаци еча, юрта боахама коллективизаци еча культурни революци чакхйоаккхача Сийлахь - боккхача Даймехка тӀема бирсача шерашка цо бахийтараша тӀом бир немецко - фашистски гӀеьрахошца. Царех дуккхабарашта орденаши медалаши елар, тхьаь ялхайтта сага Советски Союза Турпала цӀи елар.

Тахан вай зале ба нохчийн гӀалгӀайн къаьнача лаьттан тӀа социалистически республика хьаяьча. моастагӀех из лораьча, цун материальни а духовни а гаизаш алсамъяьхача дерригача йоахалин вичалаш.

Эггара хьалха уж ба революцен граждански тӀемен хьинаре дакъа лаьцараш. Царех цхьаболчар наьха тӀа йоахк парте хилара 50 шу дизар хьагойташ йола значокаш Револоце ветеранашка. Советски Ӏаьдал толаран чӀоагӀдаларан тӀехьа къовсам лоаттабьрашка тахан дег тӀара дсагӀа моаршал лу вай. БӀаьшеренешка дахаргдола гӀулакхаш церна карагӀдуларах тахан вай царга дег тӀара моаршал лу. шоаш вай чӀоагӀ лоархӀилга а сий делга а дӀахойт!

Шоай низ ца кхобеш керда вахар керла бокъонца дола интернационалистски гӀулакхаш чӀоагӀдаьча тӀема а къахьегама а ветеранашка кхайк вай тахан. Уж хӀанз а вай строе ба.

Деза новкъостий, шо могаш маьрша хилар а ираз долаш дахар а доаш доаца боакх оаха шоана!

Новкъостий!

Социалистически карагӀдахнарех когтӀортилга а еш, экономика, Ӏилма культура дегӀайоалаеча лерргӀа дӀахьалхашкахьа - ух Нохч-ГӀалгӀайче.

Селхан тхо хиннад «Красный молот» заводе Из къаьнагӀчарех предприяти а. цуна цхьана из вай хана кердагӀа йола производство а л. укхала вӀашагӀъеллай барт бола коллектив. цо аракец дакха онсарле йола оборудовани.

Республико де а доагӀаш доккхал ду мехкдаьтта промышленностах. Деткъем итт шу дала доал цун ченаца «Ӏаьржа лошув» тела Советски Ӏаьдала шерашка мехка деннад 300 миллион тоннал совгӀа мехкдаьтта.

Нохч - ГӀалгӀайче йаьхий я лакха гоьзал йолча мехкдаьттахой кадрашца. Грозне мехкдаьтта лехараш бар кӀоарга. хӀьата цул тӀехьагӀа. тӀехкӀоарга буруя эггара хьалха техараш. Мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьттахимически промышленноста болхлоши дукха хӀама ду мехкдаьттах керда продукци хьаяра, цу даькъе чӀоагӀен коачей парафинаш еш. Из мах бола пийлал цӀенъяь чакхъяккхара лоархӀам белгалбаьккхар укх деношка Баку новкъоста Л. И. Брежнева.

Республико дӀахо а дегӀайоагӀаш латт машиностроени. Халкъа боахамга кховч мехкдаьтта оборудовани, шоватхъа тони йола прессаш. трансформаторни подстанцеш, копировальни агрегаташ, медицински инструменташ, дукха кхыйола - продукци. Цох 30 процентал дукхагӀа яр дикала Знак йолаш я. Продукце дуккха тайпаш дунен рынке лоархӀаш да.

ЛерргӀа дегӀаух республика юрта боахам а. Сохьта пачхьалкхенга дехкар 170 эзар тонн ялт — укх тӀеххьарча ялх шера эггара дукхагӀа Укх шера. сога ма аллара, ерригa торонаш я ялат а хьайбай боахама продукташ а йохкара планаш кхоачашъе.

Цох, новкъостий. Даьхенна дика юбилейни совгӀат, Кхачан программа кхоачашъеча оаш лоаца дакъа хургӀа.

Боахама даькъе доахача толамаша къахьегамхой вахара боарам айбара гӀо ду. Укх тӀеххьарча 20 шера хьаллаьд 6,3 миллион квадратни метр нах чубаха цӀенош. республике бахача нахах ахнел совгӀа бараш кердача фусамашка баха хайшаб. Мехка массанахьа а санна, колхозхойн гӀулакхерча наьхен аланеш лакхлу Укх тӀеххьарча пхе шера бахача наьха хӀара сага сих ахчан доходаш 30 процент лаккхъеннай.

Дерригa сурт дизза хургдац культурни фронте дахкача толамех ца аьлча. ДӀаяхеча хана йоазув - дешар ца ховш бола нах баха мохк хиннача Нохч - ГӀалгӀайченна лоаццача хана мегар культурни даькъе тӀехьайнсар дӀаленкъ. Болх бечарех яханел совгӀа бараш хӀана лакхерен юкъерен дешар дийша ба Республике наха хӀара кхоалагӀа вола саг дешаш ва. Наьхе санна дегӀаьхнай Ӏилман кадраш. ХӀана лаккхера школа хьагойташ я пачхьалкхен университет, мехкдаьттан педагогически институташ.

Республике ишта да кхо театр, арахец литературно-художественни альманахаш, нохчий, гӀалгӀай, эрсий меттала журнал, дукха газеташ.

Ӏалаьмате доккха социальни карагӀаьнна хӀама да коммунизм хьалъеча кхалнаха хьинаре дакъа лацар. Халкъа боахаме къахьегарах ахаш ба уж республике. Уж хьинар дола къахьегамхой ба, цар шоай йоаьхонца дегий йоахала вахар дикагӀа а хоагӀа а ду.

Цхьан - дешаца аьлча, новкъостий, вай парте Центральни Комитето, Советски правительства, Российски Федераце, вежаршка йолча ерригача республикашка доккха новкъостал деш а хьаллоацаш а дерригача достамех дерргӀа дегӀаух Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Цу гӀулакха доккха дакъа юкъехухь болхлой класо, колхозни ахархоша, интеллигенце. 48 эзар совгӀа коммунист юкъе волча республика партийни организаце.

Белгалдоккха доагӀа, укх тӀеххьарча шерашка КПСС Нохч - ГӀалгӀай обком, цун бюро. АССР Лаккхехьара Совет. Министрий Совет, моттигашнара партийни а советски а органаш болх хьинарегӀа бе йийнилга. къахьегамхошта юкъера цар влияни айеннилга. Цу дерригех а республика гӀулакхашта беркат даьлар.

Новкъостий!

Тахан торжествах йолча диннахьа, дикагӀйола къахьегама коллективаш, производства новатораш, интеллигенце хьалхалатта вихалаш чӀоаргӀа лоархӀилга дӀахкайкаду вай. Цар доккха дакъа юкъехьу республика производственни, Ӏилман, культурни потенциал чӀоагӀъеча Даьхено боагӀача бесса белгалбоаккх цар къахьегам.

Духхьал дӀаяхача пятилетке СССР орденаши медалаши еннай 1327 сага. Социалистически Къахьегама Турпала цӀи еннай Ленина цӀерагӀча колхоза воккхагӀволча жа Ӏуна н. Хамидовна а «Атагинский» совхоза звеньевойна н. Гантамировна.

Даьхенна хьалхашка доккхий хӀамаш карагӀдуларах укх декошка «СССР юрта боахама заслуженни болхло» яха цӀи еннай «Шелковский» госплемзавода воккхагӀа волча жа Ӏуна н Эсмухамбетовна. Из цӀи телилга дукха ха йоаппаш отталаьа КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенешка хьежжа. Новкъост Эсмухамбетов вай мехка эггара хьалхара СССР юрта боахама заслуженни болхло на.

СССР халкъа хьехархочун сийлахьа цӀи еннай г Грозне № 2 йолча юкъерча школа директора заместителa н. Басинайна.

Ялх коллектива еннай РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ. Уж я буруа деттача балхий Старогрозненски управлени. В. И. Ленина цӀерагӀйола мехкдаьтта чакхдоаха завод. «Промавтоматика» яха Ӏилман - производственни объединени № 7 йола гӀишлой - монтажни управлени. Орджоникидзе цӀерагӀйола колхоз. «Коминтерн» яха колхоз РСФСР Ӏилман заслуженни деятель яха цӀи еннай н. Виноградова — университета кафедра заведующена.

Даьхенна долча гӀулакха хьинаре къахьегарал сийдолашагӀа хӀама дац вай мехка. Сийле а хийла, ховстам а хилба къахьегама турпалий, пятилетка дазанеш кхоачаш а тӀехкхоачаш а яра социалистически яхье керте латтача хьалхалаттарий а новаторий а!

Новкъостий!

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш вай парте а халкъо а къахьега шоллагӀа шу да. Бахаро хьахьонх съезде яь выводаш нийса хилар. наьха дегаш урахттадечара цун установкай боккха низ.

Цу юкъа цо дегӀаяра даькъе керда гӀа баьккхаб вай экономика, лерргӀа кхоачашъеш я социальни мероприятеш Ленински партена, новкъост Л. И. Брежнев керте латтача цун Центральни Комитета гонахьа айхха кхотабеннача советски наьха къахьегамен политически хьинар айденнад.

ДӀахьалхашнахьа ме укх тӀа тӀа доккхагӀа хулаш латтӀ дехкараш кхоачашде делаш хул вай. Экономике керттера дар — материальни ресурсаш, энерги, къахьегам кӀезигагӀа дӀа а ухийташ производство дегӀаккулар, продукци дикагӀа хилийтар. Мехка Кхачан программа ларда тӀа агропромышленна комплекса болх эргабакка беза Керда низаш тӀадахийта дезаргда энергетически программа кхоачашъяра.

Новкъостий, тӀехьатетта йиш йоаца а лоархӀаме а гӀулакхаш дукха да вай. Уж толаме кхоачашдара ашар фуд аьлча. из да хӀара участке болх дика вӀаштӀехьбаьккхар. Йолаш йолча торонех бизагӀа пайда эцар.

Цунца дувзаденна белгалдаккха, безам бар са, шун республика промышленность укх шера темпаш лакхъяра оттаьча темпаех лоархӀа ца еш хилар. Цу даькъо хьалхагӀа дерттӀа болх бора, хӀьта из де а доагӀаш белгалдоаккхар Ерригсоюзни социалистически яхье. Дерригa а де деза доккхагӀа дола доалонаш дахара.

Дерригa а вӀаштӀехьа дац капитальни гӀишлошъеча. Пачхьалкхено хьахецача ахчах бизза пайда эцац, производственни мощносташи социально - культурни гӀулакхашта эша объекташ хьалъяьятара планаш кхоачашъяц. тӀехьадусаш да нох чубаха цӀеношт хьалделга. ХӀьата из участок наха гучча а юкъарчал доацаш цар хьашташ ювзаенна а ма йий. Нах чубаха цӀенош хьалдара, новкъостий, цӀенхаштта тернам тӀабахийта беза.

Покхий торонаш йолаш ба юрта боахам. Къахьегам боабеш дац Нохч - ГӀалгӀайчен лаьтта, нагахьа сийна из лаьтта леладара лакхача культураца Ӏилмо ма яхара гӀулакх леладар тардеш дале хӀьата а Цох тешавеш дуьи хьалхалаттача шун боахамин опыто.

Ихьайола культурни дакха хьаккхаш шуч республике. Хий дехнача даьттех дикагӀа пайда эца йиш а хӀьата эцнила а баргбаш ЛоархӀаме да люпрнв фу доаккхилга шердар. ДуккагӀа низош тӀалахийта деза хьайбай боахам дегӀабоалабира. хьайбаш тебалара а цар продуктивность айдра а.

Шун республикана хьалхашка латт доккхий а бехктоаххаме а декхараш. ХӀьата лоархӀаме да партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша боахама органаша цхьа барт болаш а белгалдаьчоа тӀакхача гӀерташ а къахьегар, оалаш ма хиллара, низаш цхьан моттига тӀадерзадар. ГӀулакха цу оагӀонца тӀеркам тӀа батийтар Баку къамаьл деш Леонид Ильич Брежнева.

Къахьегамхой гӀоиттабе беза дерригача доаххьошка а дерригача хьонкамий а планаш кховчашъяра. тӀадиллача гӀулакха хьалхарв боккха бехктокхам хеташ кхее еза кадраш. Массе а хӀаман тӀехь лоархӀаме ба тӀахьожам, тӀадиллар кхоачаш мишта ду хьажар. дисциплина а организованность а. къахьегама коллективай хьинарах коггӀортилга яр, доагӀар цӀенхашта тьалехар.

Коммунизм бахьаце хьинаре къовсам лоаттабеча хана советски наькха хьахул социалистически Даьхенна мутӀахьа хилар. пролетарски интернационализм, доттагӀал а вӀашн гӀо дар а. къахьегамца а общественни доалахьенца а сакхетаме гӀулакхаш леладар санна йола лакха нравственни оамалаш Республика партийни, пачхьалкхен, общественни организацеш дехкарийла я хӀара советски саг йизза уж оамалаш йолаш хилара цахадлаш йоакхо е.

Новкъостий!

Боахама а культура а даькъерча вай толамаша кхы а чӀоагӀбу вай Даьхен низ, дунен халкъашта юкъерча арене ленински машар беза политика чакхъяккхара цунна керда низаш тел.

Ховш ма хиллара, дунен тӀара хьал наьха санна чоалхане да. Из чоалхане дерзара кертгера хьаст — дунен тӀара кхохкам ирбеча. хьал толхаде гӀертача, дуне ядерни катастрофага кхоачаде гӀертача хӀанзарча американски администраце авантюристически никъ. США хьал а лувлаш. эхь дайна хьув нираньски агрессораш. Ливане нах боабарца дуне эгӀаддигад цар.

Цу кхерамеча наькъа духьала латт хьаькъал дола, дерригa а вӀашн нийсдаь йола, вай парте а пачхьалкхен а реалистически политика. Цун ларде укх КПСС XXVI съездо кийчъяь машара Программа. хӀьата из хьинаре кхоачашъеш а я.

Ӏалаьмате боккха лоархӀам болаш я Леонид Ильич Брежнева оттаь керда машара инициативаш Уж тӀерзаь я дунен халкъашта юкъера кхохкам кӀаьлбара. герз Ӏоаделга социаьра. тӀема кхераме кхуврчаш дӀалахара халкъаш вӀашн тешаш хиларен дувцаш дар вӀашн кхетадарен климат хьаяра.

Социалистически содружество. юкъера машар дӀахо а чӀоагӀбара гӀулакха лоархӀаме дакъа юкъехухь беркатеча крымски вӀашагӀкхетарала. пачхьалкхаленашта керте латтараша аьнна советско - къулбехьенйисийски а советско - йидийски а переговораш.

Новкъостий! Вай хана вал машар чӀоагӀбара Леонид Ильич Брежнева сайна дукха хӀама даь къамаьла пачхалкхаш а политически а деятель Ракетно - ядерни тӀема кхерама духьала. машар лорабара тӀехьа шо ца кховеш цо лоаттабу къовсам советски наха бизза хьаллоацаш а пленета дерригача халкъаша шерра кхетабеш а ба.

Машар бизаш йолча СССР инициативай дунеи халкъашта юкъерча вахара лоархӀамеча дешаех йолча вай конструктивни предложеней лакха мах бу дунеи общественность Империализма политика йоагӀача бесса ихатох социалистически мехкаша а машар хьаштдолча дерригача низаша а Малхбузен мехкашка. Цу даькъе США а. тӀема духьалара уйлаш гӀоитташ латт. тӀа-тӀа шерагӀа а дуккхача наха дакъа лоацаш а хулаш латт машара тӀехьара болам.

Оптимизм йолаш дӀахьалхашкахьа хьежа дерригa ба хьанаш долаш да вай. Шин низех бӀубенна да вай халкъ. Цун машаре къахьегам тешшаме лорабеш ба. Советски наха йиза хьал а лоал, късабал а ю парте хьаькъале политика. шоаш ца кхобеш къахьегарца чӀоагӀбу шоай Даьхен экономически а оборона а низ. Цох латт вай гӀулакх эшалургдоацаш хиларах бола тешам!

Нов И. В. Капитонова Ӏодеш боахама а культура а даькъе толамаш дахарах, Нохч - ГӀалгӀай АССР хьаь 60 шу, Нохч - ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шу дизарца духаденна республикана Къахьегама Цӏеча Байракха орден яларах дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ, хӀьата орден Нохч-ГӀалгӀай АССР байракхах дӀа а йолл.

ДӀахо цо аьлар:

Нохч - ГӀалгӀай АССР Байракха тӀа Ленина, Октябрьски революце, халкъий ДоттагӀлен орденашта улува хӀанз лелаш а Къахьегама Цӏеча Байракха орден. Из да Нохч - ГӀалгӀайчен халкъий къахьегама турпалал уж коммунизма гӀулакха мутӀахьа хилар хьагойташ дола тешал.

Мукъа ба сона республика къахьегамхоша боахама а культура а даькъе, парте XXVI съездо оттадаь исторически декхараш кхоачашдеча керда толамаш дахар лоаш лоаца баккха.

Даькъала хийла йиь орден ена Советски Социалистически Нохч - ГӀалгӀайче!

Даькъала хилда советски халкъий доттагӀал а вошал а, сийлахь - йоккха Советски Социалистически Республикай Союз!

Сийле хийла Ленина парте — ерригa вай котоллаш кхара дегаш урахттадечу а вӀаштӀехьоаккхачун а!

(И. В. Капитонова къамаьл дукхаза юкъагӀдаьхар тӀоараш детташ КПСС, советски халкъа, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Леонид Ильича Брежнева лоацаш доахар зале).

ЛЕНИНА БАЙРАКХА КӀАЛА, ОКТЯБРА НАЬКЪАГӀА

(Листедоалар Доалалур 1-ча оагӀо тӀа).

Даьхен дог гӀоздоахеш цӀей лелад Нохч-ГӀалгӀайчен городашкен юрташкен Тахан СССР хьаь 60 шу дузаш вай белгалду вай республика 60 шун Нохч-ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россена юкъехха 200 шу дизар.

Сийлахьча [illegible] обкомен комитета, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета торжественни заседане бийхаб цаур [illegible] ветеранаш, [illegible] Даймехкен [illegible] Герасимова Иван [illegible] Уж зале — вай республика дерригача [illegible]

[illegible]

болх барах советски наьха [illegible] йоакхо прах!

Нохч-ГӀалгӀайчен коммунисташа, къахьегамхоша, берригача советски наха а санна. чоагӀа сий ду вай партен дунен халкъашта юкъерча коммунистически [illegible] деятель, сийлахь йоккхача Ленина гӀулакх тешшаме дӀахохьоча, машара халкъий ирсан бахьан хьинаре къовсам лоаттабеча новкъоста Л. И. Брежнева!

Леонид Ильич Брежнева цӀерца хаддаьа бувзам болаш да Советски мехка. [illegible]

[illegible]

вай. ХӀьата тахан из дегӀоале вайна [illegible] вай парте Центральни Комитета секретарь новкъост И. В. Капитонов. Оаха дӀайха моаршал хоатт хьона, хьамсара Иван Васильевич, къаьнарча нохч - гӀалгӀай лаьттан тӀа!

Новкъостий! Вай дегаш, Нохч - ГӀалгӀайчен берригача къахьегамхой дегаш [illegible] Советски Союзе [illegible] берригача хьаший сий дар!

Оаха дерригача дег тӀара моаршал хоатт парте областной комитета хьалхара секретарь нов Магомед-Салам Ильясович Умаханов керте латтача вежарашка йолча Дагестана делегацега!

КПСС обкома хьалхара секретарь нов [illegible] Мальбахов керте латтача вежарашка йолча [illegible] делегацега.

КПСС обкома хьалхара секретарь нов Одинцов Владимир Евгеньевич керте латтача Къулбаседа ХӀирийчен делегацега!

[illegible]

мехкахо, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахара цӀийна йиллачарех цӀ вола СССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьттахимически промышленноста министр нов. Федоров.

Хьоца вӀашагӀкхетарах дог гӀоздаьнна да тхо, Виктор Степанович. ДӀаяца тхогара дег тӀара доагӀа моаршал хьо могаш - маьрша хилар лоацаш!

Новкъостий! Итт шу хьалха [illegible] Нохч - ГӀалгӀайчени [illegible] Республика [illegible] областен къахьегамхоша. Цу дийнахьа деза доттагӀлен вай бувзаман кха а чӀоагӀденна, [illegible]

Тахан дукхах цӀей бола [illegible] вай обкома секретарь нов. [illegible] керте бола [illegible] области делегаци!

Деза хьаший новкъостий доттагӀий! Республика коммунистий, дерригача къахьегамхой [illegible]

Нохч - ГӀалгӀай АССР 60 шу Нохч - ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шун дизарна хетал. КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома Нохч - ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета торжественни заседани [illegible]

[illegible]

Леонид Ильич Брежнев керте латта КПСС ленински Центральни Политбюро Зале дӀахьдаь тӀоараш детт.

Дош лу КПСС Центральни Комитета секретара **И. В. Капитонова**. [illegible] И. В. Капитонова Ӏодеш Нохч-ГӀалгӀай АССР а Къахьегама Цӏеча Байракха орден яларах дола СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указ.

Трибуна хьалхашка [illegible] КПСС обкома хьалхара секретарь А. В. Власов, НГӀАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, НГӀАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, Социалистически Къахьегама Турпал [illegible]

[illegible]

ва — сийлел» «Яхийла ленински къамаи политика», «ДоттагӀал! Вошал!»

Председателал деш волчо — НГӀАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова Нохч-ГӀалгӀай — АССР 60 шун Нохч-ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шун дизара хьалхьа доклад е дош лу КПСС ЦК член. КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова**.

(А. В. Власова доклада кепатохаргья тӀайоагӀача номер тӀа).

Сийлахьча юбилейна заседане [illegible] КПСС Дагестански обкома хьалхарча секретара **М.-С. И. Умаханова**, КПСС [illegible] обкома хьалхарча секретара **Т. К. Мальбахова**, КПСС Къулбаседа - ХӀирий обкома хьалхарча секретара **В. Е. Одинцова**, [illegible] Ставропольски краевой Совета председатела **Н. Т. Таранова**, [illegible] **А. Т. Мельникова**, [illegible] **Н. К. Муренкова**, [illegible]

[illegible]

Заседане къамаьлаш дир «Красный молот» завода электросварщицас Ленински комсомола преме лауреата, НГӀАССР Лаккхехьарча Совета депутата **С. З. Умалатовас**, КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара **А. А. Мякнева**, «Коминтерн» колхоза председатела **Н. А. Юшкова**, НГӀАССР [illegible] Союза правлене председатела **Г. С. Ахматова**.

Шоай къамаьлашка [illegible] Нохч - ГӀалгӀайчен берригача къахьегамхой [illegible]

Торжественни заседане [illegible] (ТӀайоагӀача номер тӀа).

[illegible]

маги, СССР Министрий Советага, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела [illegible] Леонид Ильич Брежнева [illegible] **Н. Г. Рыженкова** [illegible]

Нохч - ГӀалгӀай АССР 60 шун Нохч - ГӀалгӀайче шийн лоӀамагӀа Россена юкъеяха 200 шун дизара хьаь КПСС [illegible] Лаккхехьарча Совета торжественни заседани [illegible]

[illegible]

ВЕЖАРАША КУЛГАШ ЛУВЦАР

Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шуи из шиъ лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизар дездеча аьхка делегацеш республика къахьегама коллективашца вIашагIкхетар

Езаьш гIадъяхан тIаьйцар Нохч - ГIалгIайчено цIей дездеча сиэ доллахарча вежарашха йолча Черсий - Балкхаройченера делегаци.

Республика доазонга йистте гулбелар Наьсарени Сунженски районий къахьегамхой викалаш. Цеча кIада тIа гIолла дIаладаь латт дешаш: «Марша доагIалда!» ГIадбиха деттача тIоарашца, эшашца, ашарашца, белакъенаш, доттагIал тIехь моаршалаш телаш тIаьйцар беза хьаьший укхаза гулбеннача производстве хьалхалаттараша, комсомольцаша, пионераша.

КПСС Черсий - Балкхарой обкома хьалхара секретарь Т. К. Мальбахов керте латтача делегацена накъабаьхьа бар: КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь В. Н. Дмитриенко, НГIАССР Министрий Совета председатела заместитель А. Н. Иванов, КПСС Сунженски райкома хьалхара секретарь Б. К. Часаев, Наьсарен районни Совета исполкома председатель А. Н. Алмазов, «Чечениигуш плодоовощхоз» яхача объединение генеральни директор М. М. Чочаев.

Эрсий, нохчий, гIалгIай къамий костюмаш юхеш болча мехкараша тух-сискал хьалхашка дихьар хьаьшаьшта, пионераша зизаш делар. Ашараш ек, иллеш доах, хьаьпаша а фусамдаьша а дог уваоттадеш йолча лезгинках кабардинках хахкабувл, эрсий хелхар ду. Бериргаш а деташ гIоздаьнна, цIейно гIадбига ба.

Цул тIехьагIа цхьа ха яьннача гIолла вежарашха йолча Черсий - Балкхарошнахьара делегаци доттагIалца мархIа схьаш яр республика столица Городе Iочуводдача йолча хьаьшашта наиъабаькха бар Заводской района кулгалхой, къахьегама коллективайн дешара заведенейн эзараш викалаш. Цхьа юхьмараш тIа — белаше белакъенар, бе — шIе байракхаш, моаршала лоцунгаш, зизаш.

Нохч - ГIалгIайчен столице баьхкача хьалхарча дийнахьа, республика халкъа боахама карагIдаьннарий выставке хилар хьаьший, уж хьежар город Грозне исторически, культурни памятникашка, белгалъяьнна хоалча моттигашка. Саррахьа кинофильмаш хьеккар цаьна вай тоаеннача крайх, цун нахах, башха-хоалча Iаламах лаьца.

* * *

... Нохч - ГIалгIайченнеи Къулбаседа ХIирийченнеи юкъерча доазон тIа Iийне улла из баь чIегнаг моцагIе а дезаь доттагIал тIехьа республикий - йовзарий викалаш вIашагIбетталуш йола традиционни моттиг а хиина дIаьттай. Дуккъал укхаза тух-сискалца вIаши тIаза ловлахонна, беза хьаьший бахкара сийна кадай лезгинка локе укхала.

Иштa дар из сентябра тIехьаьрча дийнахьа а, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шуи из шиъ лоIамагIа Россена юкъеяха 200 шуи дизара хетадаь цIей дездеча вай республике ена Къулбаседа - ХIирий АССР делегаци наьсархошта дег тIара тIоийнача хана.

Доазон тIара Назранe Iочукхачалца болча наькъа тIа КПСС Къулбаседа-ХIирий обкома хьалхарча секретарага В. Е. Одинцовга, город Орджоникидзе парте Советски райкома хьалхарча секретарага Л. М. Тотиковага, СССР Лакхехьарча Совета депутатага Социалистически Къахьегама Турпалга, «Магнит» яхача орджоникидзевски завода фрезеровщикага Ф. Д. Погаевга, Пригородни района «Чермен» яхача колхоза звеньевойга КъХI АССР Лакхехьарча Совета депутатага Э. З. Мамиевга дег тIара дIайха моаршалаш хетташ бар Наьсарен района къахьегама коллективай Iалаьмате дукха викалаш, деша багIа кагирхой.

ХIаьта цул тIехьагIа города центральни майдан тIа дуккха нах гулбенна доттагIала митинг хилар. Цига къамаьлаш даьча КПСС Къулбаседа - ХIирий обкома хьалхарча секретара В. Е. Одинцови, КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретара А. А. Маниева, «Электроинструмент» яхача завода слесара - лекальщика А. М. Котиева, Назрановски трикотажни фабрика инженера О. Г. Евтушенкос, № 4 йолча юкъерча школа хьехархочо Ф. Г. Токуловас, гулбеннараша цхьатарра летташ тIоараш а долаш, къахьгаш дог тешадеш дувцар вежарашха долча халкъашта юкъе дукха хана дена хьадоагIача доттагIалах, цхьана къа а хрегаш доахача толамех, дIахо а из доттагIал чIоагIдара долла хIама де чIоагIIа лаьрхIа шоаш хиларах.

Цул тIехьагIа Къулбаседа ХIирийченера хьаьший Грозне дIабахар. Цига делкъел тIехьагIа уж хилар НГIАССР халкъа боахама карагIдаьннарий выставке, П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствай республикански музее, орденаш лелаеча вай республиках долча кинофильмашка хьежар.

Делегацена вар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретарь М. О. Бузуртанови НГIАССР маьхашта йолча Госкомитета председатель А. А. Мальсагови.

* * *

Дег тIара моаршали дика ловцаш лера цIей дездеш йолча Нохч - ГIалгIайчен лаьттан тIа вежарашха йолча Дагестанера баьхача вай доттагIаша. КПСС Дагестански обкома хьалхара секретарь М.-С. И. Умаханов керте латтача делегацеца вар Ногайски районерча «Черноземные буруны» яхача Госплемовцезавода поккхагIволла ма Iу, СССР Лакхехьарча Совета депутат, Социалистически Къахьегама Турпал К. Я. Сабутов, Хасавюртовски района «Осман-Юртовский» совхоза директор И. Д. Матаев.

Шаьла районе хилар хьаьший.

Ше къона йоллашехьа а, сийлахьа бахха традицеш я город Аргуна. Цун промышленни предприятей продукци дика йола вай мехка меттел, довзол лехьа а. Укхаза городской культура цIагIа хилар къахьегамхой торжественни митинг. Из хьийллар КПСС Шаьла райкома хьалхарча секретара И. И. Айдинова.

Укх тайпара мугIарч да Дагестана халкъа поэта Гамзатов Расула: «Дог дегах а теха дах вай, цхьан цIен бераш». Дуккха ха хьалхагIа дена хьадоагIа вай халкъоньта-ловлахошта юкъера доттагIал. Цунах, парте XXVI съезда исторически решенеш кховчашъяра вай республикаш вежарашха йолча Дагестанен халкъаша оагIув оагIув а теха къа мишта хьег дийцар митинге ше къамаьл деш КПСС Дагестански обкома хьалхарча секретара М.-С. И. Умаханова. Вай доттагIал дохаргдоацаш хиларах, Аргуна къахьегамхой балха толамех дийцар шоаш къамаьлаш деш городской общественноста викалаш.

Делкъел тIехьагIа дагестански делегаци НГIАССР халкъа боахама карагIдаьннарий выставке хилар. ЧIоагIа раьза хилар хьаьший промышленни предприятей экспонатешта, юрта боахама павильона стендаша, сурташа, диаграммаша къаьгга хьахьеркар автономни республико 60 шера мел толамаш даьхад. М. С. И. Умаханова хьаьший цIерагIа баркал аьлар оргкомитета викалашта выставках шоашта чIоагIа хоаси ма дарреи дуцарах.

Цул тIехьагIа краеведении академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствайн музеина хилар хьаьший. Дагестански делегацена хьалхаваьнна вар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь Л. Д. Магомадов.

* * *

Вай республика юбилейни торжествашка ухача дукхача хьаьшашта укх гIулраш денош шиъ ковнаIараш хьайийллай хьаьша-ла велаш йолча Нохч - ГIалгIайчено.

ЦIейно дегаш гIоздаьха бар город Назрана гаьна боацаш вIашагIкхийтта хиина нах. Белаше, вежарашха тIаьйцар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша Ставропольски крайисполкома председатель И. Т. Таранов, КПСС Къоаршой-Черкесий обкома шоллагIа секретарь У. Е. Темиров, Шпаковски района «Михайловское» яхача ОПХ цIн хела механизатор, Социалистически Къахьегама Турпал В. И. Кузьмин юкъе а волаш йола делегаци.

Хьаьшийн цаьна хьалха баьнна боагIа НГIАССР Министрий Совета председатела хьалхара заместитель С. И. Кожуховни республика къуи боахама министр А. Т. Харинови. Уж доттагIала ишь а хиина дIаттача Ростов—Баку автострада тIа гIолла город Грозне бахьнар.

Цхьан юкъа салеIачул тIехьагIа вай республика столицах бIарг тохаш хилар хьаьший. Уж хилар НГIАССР халкъа боахама карагIдаьннарий выставке. Выставка экспозице къаьгга хьахьокх, шиъ автономни хьахиннача укх цхоалгIа шера Нохч-ГIалгIайчено хьабена шиш, дукха къамаш дахача вай мехка деррига халкъаша вежарашха новкъостал а деш, республика къахьегамхоша даьча толамаш.

Ставропольски краерча хьаьшаша лакха мах бар выставке оттальча экспонатей. ВДНХ ара баьннарул тIехьагIа уж хилар краеведении академика П. Захарова цIерагIча изобразительни искусствайн музеишка, вай республиках долча кинофильмашка хьежар.

* * *

Массе метте безамеи дег тIарен тIаьйцу цIей дездеча баьхка Херсонски областера хьаьший. Делегацена юкъе ба Украина Компарте Херсонски обкома шоллагIа секретарь А. Т. Мельников, Ленина орден лелаеча Херсонски кIадай комбината тай дотар, Социалистически Къахьегама Турпал М. Г. Струшиннова парте Цюрупински районан хьалхара секретарь В. А. Беловецкийн.

Старопромысловски мехкдаьттахой толамашка хьожаш болча хана цу районе эггара хьалхарча, Нохч-ГIалгIайчено мехкдаьтта дахара юхьиг дIайоладьча скважине хилар хьаьший. Октябрьски Революце орден лелаеча «Старогрознефть» яхача мехкдаьттан газ йоахаш управлении коллективана тахан карагIдувлача хIамаех дийцар цул начальника К. И. Иванове. Хьаьший терам чIоагIа тIаьхар НГДУ-га тIемен къахьегамен сийлен музей.

Сийлахьа хьаьший Книга тIа йоазув дир делегацие членаша.

[illegible] чIоагIа кулгаш лувцаш тIаьйцар Херсонски областера доттагIий «Электроприбор» яхача заводе. Хьаьшашка моаршал хетташ бар предприятера болхлой, хьаьшашта дала зизаш а дахьаш даькха бераш.

«Оргтехника» яхача производствении объединения генеральни директора А. А. Мкртичьяна дувцарах хьаьшашта хайра предприяте истори СССР 60 шу дизаран республика юбилейни яхама йоагIара накъаяхар духа лелаеча социалистически яхье коллективо доаха толамаш мишта. Херсонцаш цехашка хилар, болхлоша къамаьлаш дир, заводо арахецача продукцега хьежар.

Делегацие членаша предприяте коллективана лелар херсонски кIайдай комбината говзанчаша кIада тIа дилла В. И. Ленина портрет. Дин ца долийта совгIаташ делар грозненцаша хьаьшашта.

Цу дийнахье а НГIАССР халкъа боахама карагIдаьннарий выставке хилар делегацие членаш, городах бIарг тохаш дийлар. Нохч-ГIалгIайченах долча кинофильмашка хьежар.

Хьаьшашта хьалхаваьнна вар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь Д. Г. Завгаеви республика юрта боахама министр С. А. Кириллови.

ГОВЗАЛ А КХОЛЛАМАШ ДАРА ХЬИНАР А

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа боахама карагIдаьннарий выставкера

Балха гIулакхех, тIатеIIа пятилетка задаиеш кхоачашъеш доахка вай цхьаза кхоадац воай кулгаца хьадьчунца безам баа, цехашка, лабораторешка, гIишлошашка, кхашка хьахиннарий мах бе. ХIаьта вай республике хьасраш белгала йоккъал башха хIамаш я. ТIаккха, дика да-кх, къахьегама коллективаша арахецача хIамаш товарийн дикагIйолча образецашка юбилейни дезача денешка мукъагIа хьажа вай торо йолаш а. Хьажа ухача дуккхачар теркам, шеко йоацаш, тIаоз Грознерча «Динамо» яхача стадионе хьайийллача Нохч-ГIалгIайчен халкъа боахама карагIдаьннарий выставко.

...Къаьстта шиъ тайпара уйла дег чу йоо: выставка керттерча коанаIарех чуволлушше а. Цун маIан деш ала мегаргда из говзален кхолламаш дара хьинарен котало а, доттагIалан къахьегамай яьккха гимн а. Терканаш агIа къаьга-цIе байракхаш, къега машинаштех оборудованенен хьекха тайп-тайпара бьсараш — цу деррига хIамаша чIоагIагIен сихагIен деттадолийт дег, доллача хIамо доккхал дейташ йола уйла дег чу йоассаю: советски халкъин вежарашха болча дезале боарам боацаш чIоагIа тоаенна вай республика!

Ер я алкха цхьа цифр. Къоастнъа шера 56-за дуккагIа хиний Нохч-ГIалгIайчен промышленни продукци. Из за республике шин промышленни потенциал сихха оидазхар. МалагIа мохи ба дунеи тIа индустри дегIаиха цу тайпара темпаш новзар? Цу тIа а терканде деза низ бола хIаньярчун тайпара промышленность Сийлахь - боккхача Октябрал хьалхагIа мъе яьлачен [illegible] дешар ца ховш [illegible], производства нерттера кечалаш борден цу за ханнача кхе хьаль хилар.

Выставка пергIатачь вакелонаши шоашта чулацамшаш экспонаташ. Уж гойтача мугIараш юкъе къаьста моттиг дIалоац мехкдаьттан мехкдаьтта [illegible] разделаша. ХIанзарчу эггара кердагIа йола [illegible] чоалхане [illegible] техническа хIамаш, шин тайпара буровой инструмент гойт. Ленина орден лелаеча «Грознефть» яхача объединене коллективо Тахан Нохч - ГIалгIайченах хозахета алац мехка мехкаьтта полигон. Цьаьтерра а толаме а караерзае йоальй укхаза кIалхара горизонташ. Цхьа эзар метрал кIоаргагIа йола скважинаш расчетни нормел цкъаи ахкаен — шоззa сихагIа хьальхе Iомабеннаб шин буруледаттараш. Кердача техникапен технологеней тохкам бу базови предприяте а хиина дIаьттай буруш тохара балхой Грозненски управлени. ХIаьта горгчеводски дааьттан ченаш тохкараш мехка эггара хьалхара, технологески оурув тохара производство вIашгIехьъякхарац управлени ю автоматизировании система юкъейоалаe болабеннаб. ТIоааш продуктивность хьальоаяр, «Iаьржа дошув» цагра цIендаь хийитар духьа шерра эксперименташ еш ба республика мехкдаьттахой. Газ, хин, Iы, активни вещесташ чухецаро цаш хулинт кIоагагIа лаьттaне кIал эшшача богране давлени лоаттае, биндал ара лалла а цу тайпара къаьцарча скважиай пахар дIаьхде а. Из опыт даькъа дуккхача предприятеша Iомаеш а дIаэцаш я.

Мехкдаьтта чинкдоахаши мехкдаьтта химехи хьаеш йола барнита тайпара продукт я «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене выставке хьокха оттаяь. Царех иттанена начча хьалхенн дикала Знак еннай Лакхаактанови бензинаш, тайп-тайпара маркаш йола парафинаш, полиатилен, синтетически спирт — ништа а чакхъяла гаьна йола грозненски технологаша мехкдаьттахи попутни газахи хьасча, мехна халкъа боахама лоархIамеча продуктий перечень. Объединене экспозицена юкъе гу вайна иштта культурно - бытовой гIуланхашта лаьрхIа хIамаш а. Укхаза да гимнастически гIозараш, ведараш, лекхаргаш, бешамашка лелаю шлангаш. Дуккхача наха хотташ долча товарин иттын тайпаш хьаду «Грознефтеоргсинтеза» мехкдаьтта чинкдоахачеи химически заводаша.

...Холодильник массел хургйолчи йоккхa ловшича шин шкафа дIалоац «Промавтоматика» яхача Iилма производственни объединене раздеьера нерттера моттиг. Царех цхьаьнено тIа яздаьд «Биоцикл», йоккхан тIа — «Топас». Тамашийнача шкафашка боарам боацаш чоалхане хIамаш поахк. Уж я технологически процессашта управлени е лаьрхIа бIарчча микропроцессорни комплексаш. «Топас-С04» — цементни промышленносте цу тайпара эггара хьалхара устройство. Из дIаоттаергья коммутаце регулированен щит а йоаллаш йолчи йоккхийча управляемa вычислительни машинашта меттел. Цхьа комплекс юкъеяхьарах хула экономически эффект 60 эзар совгIча сома и. «Биоцикла» новкъостала еш я химико - формацевтически микробиологически заводашка ферментаце процессашта автоматизировании управлени. Аппаратие чу оттаьча цу тайпарча цхьан шкафо 100 эзар сом кходергда.

Выставке вешта а IалаьмaIе дукха я Грозне хьаяь шоай тайпара, эффективни керла хIамаш. Царех цаI — промыслови геофизика лаьрххIа ча конструкторско - технологически бюрос даглабаьццан хьаьльi йола Э-ЗМ электронни каротажа прибор. Из прибор дукха ха йоацаш Лейпциге хиннача Дунен халкъашта юкъерча ярмарке хьокха оттаь а цига лакхагIча совгIатаца — дошо медалаца белгальаккха а хиинай.

ХIаьта цу экспоната юкъе совнагIа массехн мишта юха на соцавелча Iелургвац. Болх беш йолча макета тIара ае киш я республика энергетически система болх бIаргагу, электростанцера ток предприятешкен нах чулеча шеношкен мишта йода, вIашагIа хеттача трубопроводий система чу гIолли теплоносителa го мишта боах. Макета тIа — вай крае энергетика дегIаахара этапаш хьахьонхаш дола карт. Экспоната мехе нийслургвa шоана сийрда-кера норта а болаш вола гIийлача дегIара саг. Анатолий Михайлович Калин ахаш ва из, ТЭЦ-1 релейни защите электромонтерала болх беш ви. Макет и электрифицировании карт а Анатолий Михайловичa хьалаь да. Царна нертера дилаьрхIар хьажи бальакарашта «Грозэнерго» коллектива гIуланхех хоам бели деле и, уж шоаш а да чIоагIIа дерпам тIаолаш говзанчи-пхьарa производени хиларах — соллара цIена, дика баь болх ба из.

Выставке йоккха моттиг дIалоац яйгачен радиотехнически промышленноста, халкъа промыслай, мебельни производства экспонаташа. Теркам тIаоа «Контюри», «Школьный» яхача электрофонаша, «Гиала» яхача радиоприемнико. Уж арахецц Грозненски радиотехнически завода коллективо. ХIамаш тIехдика, тешаме хиларо мехка массе мIlинге сий даьцад цар бахача наха геттара чIоагIа хоатташ я электрофонаши транзисторни приемникаши.

Хестае эшаш ю «Вега» яха корпусни мебель «Терек» яхача объединене шу хьалхагIа арахеца йолаь из нийсраша чIоагIа дика лоархIаш я, тика чу дIачуноаллаше а нйце дIахьу из. Выставке хьокха оттаяй мебельщикаша хьаль цхьаькха набор а — «Горянка». Из белгалйоал комфорт йоккхагIен къаман куцах пайда а эцаш хозагIа еган хиларца. «Горянка» кастта серцийно арахеца йолаергья индекс «Н» (нохчинка) тIа а латташ. Уж тайла набораш хIара шера 18,2 миллион сома мaьха 23 эзар арахеца лерхI' объединене. Чулеча шин цIен интерьераш кийчъяьй «Тереко» выставке. Цар куц даькхад столяра - краснодеревщика Михаил Андреевич Чеботаева хьаьльча художественни хIамаша. Халкъа говзанча балхаш хьокха оттадаь хиинад Москве ВДНХ, цига бронзони медаль а луш белгалдаьхад уж. Михаил Андреевича дакъа лаьцад Лейпциге хиннача Дунен халкъашта юкъерча ярмарке хьаьша цIен салона мебела набор кийчъеча а.

Пиштагашта безаме кочилгаш, кхолнаха сайрийнен арабоалаш тIабупхьбу гIирс, кIусаа хьисаперен топпарах яьй хIамаш, вай быт хозьеш дог гIоздаанкхаш мел йола хIама — уж еррига хIамаш бIаргагургья выставке павильонашка. Укхаза да совгIата лейпцигски «дошув» дешна текстильно-галантерейни объединене кIусаш а, начча хьалкхен дикала Знак енна серий баракъаш а, тамашийна хоза эзаш тIалатто, эггара хьаьргIа йолча мадиннцас а хьоарчадергдола йоплвахаш а.

Боарам боацаш дукха, тайп-тайпара товраш, изделеш, продукташ гулъьй массехн паргIатача павильона тхоншашта кIал. ХIаьта тIа тхон боацача майдан тIа я цIеноаикара моттигаш къе йола экспонаташ. Юртбоахамен наькъийн машинаш. Геологашта лаьрхIа агрегаташ, орден лелаеча «Красный молот» яхача завода марка тIалатта ОНК дола фонтанни арматурен бертера оборудованин. «Автоспецоборудование» яхача завода коллективо кийчъяь опрокидывателаш. Шена хьаль хиларца белгалйоал йолла хIама. Доккхал ду вай Нохч-ГIалгIайчене хьаьча продукце 197 тайпа тIа сий дола дикала Знак латтийга хайча.

Халкъа боахама карагIдаьннарий выставко хьахьокх республика тахапара ди, хьенха ца Iеш, 60 шерара цун истори я, тIа тIа чIоагIлуш дола Кавказерча вежарашха йолча республикашцара, беррига мехкацара, доазол дехьарча вай доттагIашцара цун бувзамаш. Лоаман республика тохаш санна дегIаена хургьацар, нотахьа сана вежарашха дола ленински доттагIал хиинадецаре, дукха къамаш дахача вай Дахен деррига халкъаша алхха шоашта болча аьттон дуьха доацаш массе тайпара новкъостал даьдецаре. Выставкерча экспонатех Нохч-ГIалгIайчен производственни коллективаи меттел, уральций, сибиряций, украинций я къахьегама дакъа доалл. Массе меттера ух вайна бийдал, материалаш, комплектующи оатхалаш. ХIаьта автономни республикера эзараш адресагIа дIанхухьийт мехкдаьтта чакхдоахаши мехкдаьтта химехи хьаю продукташ, чоалхане приборашии аппараташи, мебель, оаракъаш.

ДIачуйоалача керттерча коанаIараш тIа лакха айенна цхьа бахьан доацаш латтац цифр — «60». СССР хьаь 60 шу, Нохч-ГIалгIайчен автономе 60 шу, нохчийн гIалгIайн шоай лоIамагIа российски халкъий вежарашха болча лелала юкъебаха шин бIаь шу дизара хетаь ма йий из йоккха экспозици.

СУРТА ТIА: Нохч-ГIалгIай халкъа боахама карагIдаьннарий выставкерча экспозицеех цаI.

Е. МЕГРАБОВА сурт.

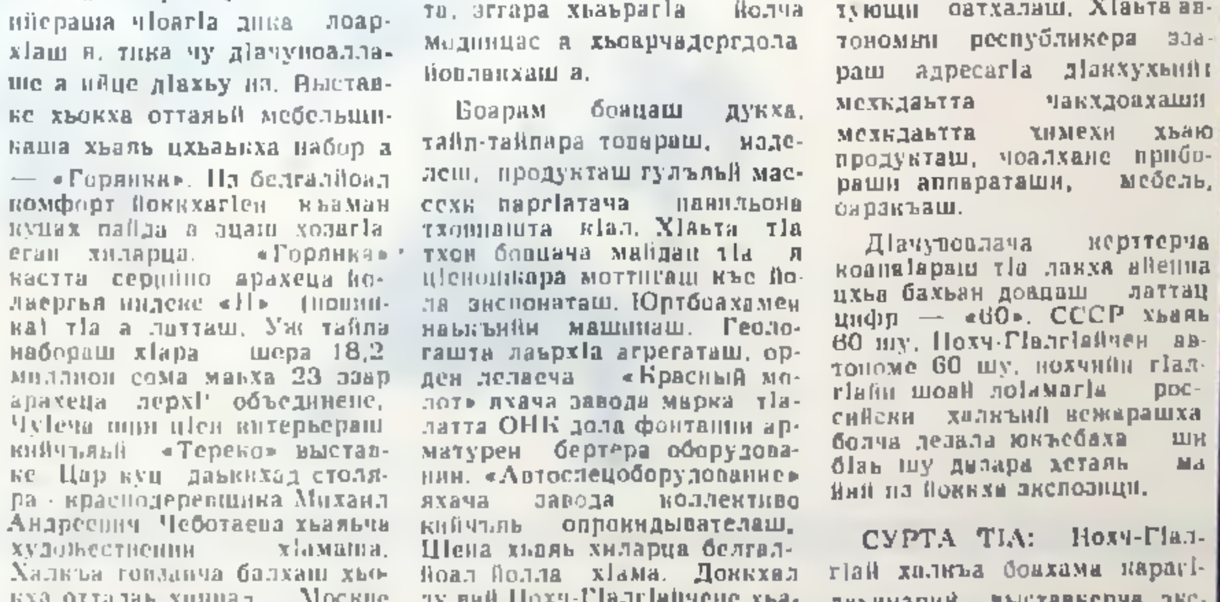

ГРАЖДАНСКИ ОБОРОНА—50 ШУ

ДАИМ КИЙЧА ДОЛАШ

Сигала гIолла тIавоагIача моастагIчох баха нах лорабара тIаерзаь мероприятеш вай Дахен территоре тIа эггара хьалха чакхъяха йолаьй Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци котъьяьнначул тIехьагIа, 1918 шера 3-ча марта дена, немецки авиаце бомбаш чуйийтта город Петроградера нах лозабича дена.

Баха нахи халкъа боахама объекташи лоаяра тIаерзаь дуккха инженерно - техническ мероприятеш кийчъелгеш чакхйоатталгеш 500 километр йаьхача доазон йистацарча моттигерча Iаьдала органаштен учреждениештен тIадожадеш бола соцам тIаьйцар СССР халкъа боахама Лакхерча Совето 1925 шера. 1927 шера «ССР Союза территоре тIа фегара - химически оборона вIашагIйоллар а бола соцам тIаьйцар СССР Къахьегамен Оборонаи Совето.

МПВО гIулакхаш къаьстта хьинаре айделар Сийлахь-боккха Даймехка тIом хьале хьалхагIа. ТIема шерашка МПВО гIулакхий шеррача программа кертера положенеш хьахьекхар 1941 шера 2 июле арабаьнначa СССР СНК соцам тIа. ЛоархIамеча декхарех лаьрхIадар Моттигера противовоздушни оборона дикагIча хьала тIа оттаелга Сигала гIолла гIабоагIача тIемен химически оборонана 10 шерагара 60 шерага кхаччалца ха яьнна бола баха нах кийчбелга массанена а декхар даь тIадожадеш дар.

ТIема шерашка IалаьмaIе дукха болх бир МПВО доакъошен шоай лоIамагIа вIашагIакхийттача формированешех. Моттигашка нийна бIаьш эзарш цIераш йоаиир цар, делхаргйоацача аьхар бIаьш эзараш авиабомбаш, 2 миллион совгIа пхор чи миниаши, юхаметтаоттайир йохань хиина итташ эзарши общественни здамеши чулIа шеношш, чоннаш хиннача наха медицински новкъостал дир.

Даьхено лаккха мах бир Сийлахь боккхача Даймехка тIема шерашка формированеша шоай са ца кхоаеш хьийгача къин. Доккхаш хIамаш карагIдуиарах [illegible] градски организацен МПВО къаьсттача шин полкан Цена Байракха орденаш елар, иштта орденаши медалаши елар МПВО [illegible] царча шин эзар сага а.

ТIема [illegible] хьинаре [illegible] Назранен МПВО формированена.

[illegible]

Кертерча колхоза председатель хиннар, А. Х. Тебоев, А. Плиев, МПВО формированей дуккха хьинаре бIухой, фашистски авиаце чуйийттача бомбех даьнна зуламаш дIадоахача дакъа лаьцараш.

ХIаьш бахаши тIемен къахьегамен сийлахьа традицеш дIахо кхухьаш, шоазтIе шоллагIча шерара октябрьски денош дагадоагIаш ба нн. Т. Х. Мальсагов — [illegible] ставнера эпсар, тIема иналла, цу хана ВЛКСМ райкома секретарь вар из. ХIаиа шиъ инициативагIа тIемен къахьегамен Сийлен башхалонка музей хьаьй по, К - С. И. Тумгоев — Назрановски райкоопторга объединене председатель — 1942 шера октябре района бувзама контора начальника заместитель вар, бувзамхой формированей командир а волаш дакъа лаьцад моастагIчо даьча довнах хиннараш цхьалтадоахаш. Тахан санна дагадоагIа сона из укхара октябрьски ди: города станце лаьттача доарахой тIаболча эшелонашта цахаддаш бомбаш етташ яр моастагIчуи авиаци. цIераш ювлар, бувзама уиел йохайир, дIанара бIоагIий лега а деш Iоохкадела абшласаьргаш — районера а гор. Грозенцара а бувзам хьаьр, [illegible] хIанз нов. Тумгоева. Шоай балха ха яьккха а баьнна сатоIаш ба цу хана хиннача формированей бIухой нн. Х. И. Цароев, А. С. Газдиев, кхьбараш.

ГО дешаш толаме кхачашду г. Назранерча «Электроинструмент» яхача заводе. Цига чIоагIа уйла тIайоххийт комплексни объективни учениеш кийчьарац чакхьяхарах. Уж чакхьяча кийчъеча хана ГО тематикаx дола кинофильмаш хьийкхад, беседаш яьй, КПСС райкома хьалхара секретарь А. А. Маниев тIа а волаш партийни собрани яьй — цу деррига хIамаша заводна аьттув баьккхар учениеш [illegible] а чакхйохаш а. ТIаьттача хьалашка къаьстта дика [illegible] командир Ф. П. Шахлаева, [illegible] М. М. Мальсагова, Л. Г. Ивашкова, С. Д. [illegible]

[illegible]

Г. РОМАНОВИЧ
ГО штаба [illegible]

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Республика экономикен культурен дегIайовлаьта [illegible] укхий хIамаш карагIдувларах, общественни [illegible] хьинаре дакъа лацарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Нохч-ГIалгIай АССР сийлахьа цIераш еннай:

Школа заслуженни хьехархо:

Гайтукаева [illegible] — гор. Грознерча № [illegible] йолча [illegible] директоре.

Налиева [illegible] — [illegible] района [illegible] Юртара № 1 йолча хьехар[illegible] школа [illegible] директора заместитель.

Кирлова [illegible] — гор. Грознерча № 41 йолча [illegible] школа хьехархочоа.

Мусаев Ширваии Адигаевича — Ведена района Нижне-Курчалойски юкъерча школа директора.

[illegible]

Самойлова [illegible] — Нохч-ГIалгIай АССР [illegible] министра [illegible]

Чантурнова [illegible]

[illegible] Шахидовича — № 1 йолча Шалажерча юкъерча школа директоре.

Ярошевская Нонна Григорьевна — гор. Грознерча № 41 йолча юкъерча школа хьехархочоа.

Iилман говзанчан заслуженни деятель

Григорьев Борис Афанасьевича — академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института [illegible] профессора, [illegible] Iилман доктора.

Корниенко Николай Александровичa — Къулбаседа Кавказски [illegible] Iилма-тохкама проектни института Iилман балха директора заместитела.

Сапон Михаил Филипповича — Грозненски мехкдаьтта Iилма-тохкама института лаборатори заведующа.

Профтехобразование заслуженни хьехархо

Корнева Нина Тиграновна — гор. Грознерча № 20 йолча техническа училища директора.

Профтехобразованин заслуженни мастер

Пищеев [illegible] — гор. Грознерча № 10 йолча производственно-техническ училища мастера.

[illegible]

Ганиева [illegible] — Сунженски района № 1 йолча Орджоникидзевски бараI шера дешара школа хьехархочоa.

Гришин Александр Петровича — академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта института физически химе кафедра профессора.

Докторова Евдокия Кирилловна — Шелковски района Гребенски юкъерча школа хьехархочоа.

Долинский Борис Павловича — Грозненски кооперативни училища преподавателя.

Климова [illegible] Митрофановна — гор. Грознерча № 10 йолча юкъерча школа хьехархочоа.

Буранен [illegible] — [illegible] Нохч-ГIалгIай [illegible] университета эрсий [illegible] кафедра доцента.

Мальсагова Зумарий Надеждана — гор. Назранерча № 1 йолча юкъера школа хьехархочоа.

Мальсагова Мария Салмановна — Урус-Мартановски района № 6 йолча школа-интерната хьехархочоa.

Магомадова Жанна Ахмедовна — Ачхой-Мартановски района № 2 йолча Ачхой-Мартановски бараI шера дешара школа хьехархочоа.

Селимов Умар Алиевича — гор. Грознерча № 1 йолча юкъерча профтехучилища преподавателя.

Сектор [illegible] — Нохч-ГIалгIай [illegible] педагогически института [illegible] психологи кафедра [illegible]

Гончаренко [illegible] Михайловича — гор. Грознерча № 4 йолча юкъерча профтехучилища производственни дешара мастера.

Хамидова Зулпа Магомедовна — Советски района Асламбек - Шерипова юкъерча школа классел оаллачеи школе [illegible] балха организатора.

КЕРДАЯЬККХАЧА КРАЯ ИЛЛИ

С. ОРДЖОНИКИДЗЕ ЦІЕРАГІЧА СТАДИОНЕРА ЦІЕЙНА ХЕТАЯЬ РЕПОРТАЖ

Къаьстина, дозалла сакъерзаман чакхдаьлар шіей деллеш хиина октобра хьалхара эн юбилейни Нохч-Гіалгіайчен столице город Грозне. Форда чу долла хиш санна долхар, шіей деллеш болча, хоза кийчбеннача наьха тоьтолаш. Серго Орджоникидзе ціерагіча стадиона бога хьал а дулаш, цунах цхьан хьинарца бахаш бола дерхіараш, уйлаш, дагалаттараш пайдаш хилар цхотабъ дукхха бесаш дола, дог тохадолийташ бола наьха форд а хулийташ. Долла хіама дог гіоздоаккхаш кийчдаь да. Біаргагургіоллча моттиганка — КПСС ЦК Политбюро членийн портреташ, союзни республикай байракхаши гербаши, хола панноаш, лозунгаш, транспаранташ, Нохч-Гіалгіайчен Ньь орден. Лаькха стадиона тіа урагіьахха к В. И. Ленина портрет тіадоалла йоккха фегара шар. Белотреска перрала діатеха доахк лозунгаш: «Хоастам хилба КПСС-а!», «Даькъала хилда СССР халкъий лохаргдоаца доттагіал!» Сердал мачташ тіа — Нохч-Гіалгіайчен автономе 60 шун йо шийн лоіамагіа Россена юкъеаха 200 шун дизара хетадьча ціеа эмблемаш.

Пхи са бола седьна тіататта кіийле — вай мехка эгтара езагіа йолча моттига — Шеча майдан тіарча Цаковзача салтечун каша — символ. Оркестраш ек граждански Сийлахь-боккхача Даймехкан тіемнин ханашкара марщаш декъ, шллеш доах хіаранена дела хиина хіамаш дага а дохийташ. Даьхен гіуланташцен йоахтоицен шеданъа хиларах йола еза уйла дег чу а йоссаеш.

Центральни трибуне хьалхіабоац КПСС ЦК секретарь И. В. Капитонов, КПСС Нохч-Гіалгіай обкома хьалхара секретарь А. Б. Власов, КПСС Дагестански обкома хьалхара секретарь М.-С. И. Умаханов, КПСС Черсин-Балкхарой обкома хьалхара секретарь Т. К. Мальбахов, КПСС Къулбассда-Хіерин обкома хьалхара секретарь В. Е. Одинцов, НГІАССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, НГІАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, халкъа депутатий Ставропольски краевой Совета исполкома председатель И. Т. Таранов, Украина Компарте Херсонски обкома шолгіагіа секретарь А. Т. Мельников, ВСРП Комаромски обкома секретарь Ш. Хутоне, ціей деддеча яьхка республика районашкара делегацеш.

Фанфараш ек. Дийнача тамашийна догамца дийнбеллача санна хет стадиона баьццара кіувс. Кіай, ціе, баьццара, моаьха, іоавгіа, сигала беса. Ца я майдан тіа йолаш латта фатаций цхьа на кхийтта отряд. Шіей беллаздоаккхаш йола байракхаш бе йоахха хола гіоз-сибат дола кагий нах. Цхьатарра гіа боахаш хьаарабоа байракхаш деладераш, мехка кертера байракх — СССР Пачхьалкхен байракх а йолаш. Союзни республикай байракхаш яхь сийрда къамий костюмаш а юкхаш болча дукхахча къамаш дахача вай Даьхен бе-беча халкъий виналаша. Москвах полынцен ек Цул тіехьагіа — автопенни Нохч-Гіалгіайчен радиопозьнцен. Пхьаьа гургал тох Курангаша Тіакха, сага яхар а деш, тіехьаннакаьа юхалестача санна хет хаьн Даьхен исторе — вай юкъарча биографе пагіоп хьаехна байча новкъостал дар духьа.

Тахан зіза даькхча латтача товчаш краь кертедаьттан Ленин. Цу сийлахь-боккхача сага ціерана дувз Нохч-Гіалгіайчен халкъаша тахан цоаштта ша хулин, шеаш діакхий деш, доккхал деш мел дола хіама: горддийн юртийн кердадараш, хіара шагіара ираз, дегагіоа. Цуи шерана діадолаленийд хьалха йоалув доашаш хинина, ов дьннача халкъа илли. Цу иллеца діадоладенная ловмарой литературен искусствон знаиншка, экономика тоалларга, социальни толамашка бола цу края біакхен ирадеш ниьх болалуча юхххе.

Лениннах долча сийлахьча илле мукъамца стадионе хьачупоал тіера йиша йола автомашин. Михо теркаду Ильича дола сибат тіадоалла ціе кіада. Цу байракхаш тіа — Ленина гіулахь діахо кхухьачун — КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева портрет. КПСС ЦК Политбюро членийн портреташ. Дог гіоздоаккхаш кура дек илли. Стадиона наьхьа тіа йоал ціей дезде кийчъенна республика къахьегамхой колоннаш. Сийрда къаний костюмаш, байракхаш, лентанш, урагіьухкита шараш, зизаш, кіин ціовний дошуви комса ткъовронга баьца боси, къега заводе хьаьча хіамай метала а кепастаха санна йийзача мехкдаьтта вышкай макеташ а колоннашка мел доля хіама кіоарга майан долаш, къахьегама гіулакхаши ціей дезде баькхарий дегаш гіоздалари. Вай советски вахара хьисапа, уйлай белгалонаш — из деррига а кходенеах біубенна хилар хьахьоккхаш дар.

Шей деллеш йола марш — — парад діайолаю исторе шеборкал оллача наха. Шоай къахьегамцен майралцен хьа а оттадаь, лорадаь цар тахапара маьрша ди. Хьабонгіа Коммунистически партен Ленински комсомолцен ветеранаш, Октябрьски революцен граждански тіемен легендарни событеи доашъашхой, юххьанцарча пятилеткай ударникаш стахановцаш, Сийлахь-боккхача Даймехка тіема турпалаш. Ца вай республика дийна память я.

Сийлен дег тіара баркал хилда нарна цар къонахчаи майрали бахьан долаш, къахьегамцара белами турпалали бахьан долаш. Тахапара вай ціей бахьан долаш баркал хилда царна.

Орден лелаю Грозный! Ниъ орден лелаеча Нохч-Гіалгіайчен столица! Шей деллеча цуи а ерригача республика а викалаш баь бахкийтаб эггара дикагіа бола къонгаш мехкарийи. Уж ба мехкдаьтта доахарпии химикаш, кхаш лелалераш а хьанбаш лелалераш а мехкдаьттен гази маш...нахара, нии станокаш ераши. Советски Союза масее минигие шоай сиппе аьккхараш, уж ба гіишлонхойи транспортникаш, хьехархой а артисташ а.

Грозный — республика столица. Нохч-Гіалгіайчен индустриальни дог, кіоаргга интернациональни город.

Цун интернациональни традицеш кіоаргга исторе чу йолх. Грозне пролетариато Шеча лоамарошца цхьана Октябра карагідьнинараш лерадаьча хана деша, пролетарски Грозне Коминтерна детель Сен-Катаяма, забастовка еш хиинача английски горняки делегацеш, немецки коммунистий «Шеча фронтовикий» группа, США-ра, Румынера Бельгера, Франнера делегацеш, «Юманите» яхача газета редактор Поль Вайян Кутюрье керте а волаш хиинача яздархой интернациональни бригада тіайицача хана деш тахан а боагіа демонстрантий колонне а атта эрсийн нохчийн гіалгіай а негіий а, эрмалой, украинцаш, вай доттагіий — болгарски гіишлонхой.

Шей деддеча ерригача колоннаша шоай моттиг діалоац стадиона майдан тіара, хоза догам дича санна нийсъенна діа а атта. Аьнар хулаш бола, вай нхалнаьха гоялача кулгаша хьадаь. Лейпцигерча традиционни Дунен халкъаита юкъерча ярмарке дошо совгіаташ даьхача цу хозача кіувсашта тара бола дийна кіувс санна хет из хіана.

Юха а ек фанфараш. Грозненски гарнизона тіемахоша хьачуяхь Ньь орден лелаеча Нохч-Гіалгіайчен байракх. Цхьаттара гіа боахаш боагіа уж. Царна тіехьа — республикански социалистически яхье хьалхалаттарий колонна.

Москве Шеча майдан тіа Цаковзача салтечоа егіа мемориала кепара яьча постаментагахьа курра болх Даьхен салтий. Цитахьа йолх бронетранспортераш. Шей деллеча хьаленах цар Мусоров Павела ціерагіча майдан тіа революцен граждански тіемен турпалашта дегіаца памятника юхерча. Даим йоагача шер тіарен Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» яхача къаьхача машинаш еча завода мертенерча шер тіарен лоталаь хьашкаш. Мемориала тіара еза ціи хьаллотаю Советски Союза Турпала Ермолаев Владимирен, Социалистически Къахьегама Турпала Халжиев Шамсуддина. Шоритхен дог тохадолийташ іобукара ердаю байракхаши знамена ши іаьржа дувхар дийха бола кхалнаха лиэаш [illegible]. Тіаккха [illegible] ашара юкъе гіолла хьахол докхагіча ноахалах болча наха ни шачен котбийнпачен лелоех йола къахьен гіазеи уйлаш юха дег чу йоссаеш йола геттара дика йаза Левитана оаз.

«Баркал оаллаш вайна дагалоахара сердалоніна, беламеи доккхален сердалоніна шераш сийрда йяла Даьхен сийлахьча къонгий: Серго Орджоникидзе, Сергей Мироновин Кирова, Гикало Николая, Шерипов Асланбека, Ахриев Гіапура, Дьяков Александра, Дудаев Султана, Бейбулатов Ирбайхана, Нурадилов Ханпаший, Галушкин Бориса, Демин Николая, Аршинцев Бориса, Магомед-Мерлоев Хавадие, Агамиров Гоге — Октябрьски революце берригча деналеча къовсамхой, вай Даьхен паргіатон ирали бахьан долаш денале гіуллакхаш даьча граждански тіема легендарни турпалий. Сийлахь-боккхача Даймехка тіема къонахчал долча тіемахой. Цхьан минута йист ца хулаш латтарца сий деш дигабохаргба вай воай Даймехка сийле, паргіато, кортамукъале лораль турпалаш».

Дукхха ааараш нах гулбенача стадионе іимад йоаташ сатем отт. Метроно датардеш санна хет цу минуте біарчча доккха цхьа дог а хинна деттачча ааараш лоца дегаиш ду таташ.

Зов делле сигала йолх дог гіоздоаккхаш йола фанфарий оалаш. Торжественна дакъа доанарашка моарш ал душ йист ху Нохч-Гіалгіай Автономни Советски Социалистически Республика Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков.

Доулистий ансамбло дехкача шин тайпарча ашарца діадоладу шеа программа концертин дакъа. Юкъейоал «Ровесник» яха малагіа цаьха вокальни ансамбль. Цазракерча «Таргим» яха фольклорни ансамбль, віашагітеха Шелковской районера казакий хор, віашагітеха нохч-гіалгіайн эрсийн халхарий коллективаш.

Біаьш прожектораш яр сталион сийрдаьккха. Цхьабакъла кхы а сийрдагіа тетар еласина берий йовхьамаш біаргайча, довне оалаш хелача. Дог тохадолийташ чакхдалар концерт — тіехьара а юкъейаьлар цига «Ирале берал» яха спортивно-вокально-хореографически сюита, цун доакъашхой бар пионерийн школьникийи республикански Дворецера къона спортеменаш творчески коллективаши — советски берий викалаш, ираз долча мехка ирал дола бераш.

Аьарий Нохч-Гіалгіайчено эстафета діалу спортивни республикага. Діайолалу гимнастий выступлени. Бе йоахнаш ціе вымпелаш а йолаш діатіех а баьле іобегіаш сан на діаотт мехкарий. Тіаккха ціи ньлча санна хьаллоталу, баьццарча майдан тіа ціий а еле діаотт цифраш: 200. Тіан кха 60. Юкъейоал акробаташ. Майдана юкъе дийна лолаш санна хьаделлалу тамашийна дизаш.

«Шера ба та хьамсара мохк» — сталиона тіа гіолла куррен гіоддаьницн діаларж Даьхенах дола илли «Біаьстен михо хьест са мохк. Хіара денна бозамегіа хул вахар. Хіаьта дунен тіа цхьан нена а хац вайнача дикагіа велен белам бази».

Шеча байракхий ало, сийрда бесаш долча кіадаша. Шейна кийчъьйча костюмаша, хіараненна бер хаьа дешдовзаш долча дог гіоддоаккхача цу илле, сталиона майдан тіарча а, трибунашкарча а — шей деллеча дакъа мел лоацачар цхьатарра йоlла уйлаша хьахулийт букъах тхьамаш доахкаш санна хетадолийташ йола дегодало.

Боккхача сакъерламца, бебе бесаш долча фейерверкаца чакхъяьлар из хоза, дег чу кхаш йола республика кертерча сталионера представлени.

КЕРДА ЗАЛ, КЕРДА ВЫСТАВКА

Изобразительни искусствашка болча Нохч-Гіалгіай керда бакъресsита дожьа совгіат хилар діаделлар шираидийнаьа. Цу дийнахьа Грознерча Орджоникидзе ціерагіча проспекта тіа, кердача ціенопца хьайийлар академика П. Захарова ціерагіча изобразительни искусствай Нохч-Гіалгіай республикански музея зали керда выставкеи.

«Нохч-Гіалгіайчен лаьттен наха» йоl шийн персональни выставка Грозена ціерагіча студерча художника Российски Федераце халкъа художника, Т. Г. Шевченко ціерагіча Украински ССР Пачхьалкхен преме лауреата Николай Яковлевича Бута хетаяьй Нохч-Гіалгіайчен автономе 60 шун шийн лоіамагіа из Россена юкъеаха 200 шун дизара юбилеита.

Цига баьхкабар республика кулгалхой А. В. Власов, Х. Х. Боков, М. А. Керимов, Л. Д. Магомадов, М. О. Булуртанов, кхыбола партийни, советски органий викалаш, республика юбилей сальа баьхна хьаший.

Зал а выставка а хьаллаи къамаьл дир Грозненски горисполкома председатель Б. М. Шамардина.

Цул тіехьагіа къамаьл деш Нохч-Гіалгіай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков [illegible] кийтьеш. Нохч-Гіалгіайчен дикагіа наьха [illegible] хетадеш [illegible] хьегарах Н. Я. Бута Нохч-Гіалгіай АССР [illegible] заслуженни деятель яха сийдола ціа илдарх.

Художника кхолламах а выставка кийтьеш цуина карагідьннача дикача хіамаех лаьца а къамаьлаш дир Нохч-Гіалгіай АССР культура министра А. С. Галаева, РСФСР заслуженни художника Н. Д. Бекичева.

Керда выставкеаи зал а выставка а хьаеллаш ленташ тоададир КПСС ЦК члена, КПСС Нохч-Гіалгіай обкома хьалхарча секретара А. В. Власова.

Цу дийнахьа цига хиннача наха дукха баркалаш яздир музея книжка тіа.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

5 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
8.15 — «Пишкашевнаш». Телевизионни художественни фильм.
10.05 — «Хьайбий дунен тіа».
11.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Комбайнаш тіара сердахьа». Іилман-популярни фильм.
15.00 — «Днестровски ашараш».
15.10 — «СССР монументальни искусство».
16.00 — «Де нахо санна де тіоца, де тхона дикагіа». ГДР-ра передача.
17.00 — «Шахматни школа». Леза болалучар класс.
[illegible]
19.30 — «Октябрь». Киножурнал.
19.40 — «Лаьттан тіа лар». Художественни фильм.
21.00 — «Хан».
21.35 — «Илли [illegible]».
22.55 — «Тахан дунен юкъе».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.20 — «Архип [illegible]». Іилман-популярни фильм.
8.35, 9.35 — История. 5 класс.
9.05, 13.00 — Французский мотт. Іомабу 2-гіа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетам баlар.
10.35, 11.35 — Советски пачхьалкхен бокъони лараш. 8 класс.
11.05 — «Вай беш».
12.05 — М. Ю. Лермонтов «Купеца Калашниковах дола илли». 7 класс.
12.30 — История. 7 класс.
13.30 — И. С. Тургенев. Вахаран кхоллама [illegible].
[illegible]
14.30 — Пабло Пикассо — художник, коммунист.
15.30 — «Кердадараш».
15.35 — «Нохч-Гіалгіайче гіолла».
[illegible]
20.00 — [illegible]

6 ОКТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хан».
8.45 — «Лаьттан тіера лар». Художественни фильм.
10.05 — «Киноникъйоре клуба».
11.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
[illegible]
17.10 — «Сансонегіар» [illegible]. Документальни фильма премьера.
[illegible]
21.00 — «Хан».
21.35 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — [illegible].
[illegible]

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика.
8.20 — «Юртара [illegible]».
[illegible]

РАДИО

5 ОКТЯБРЬ [illegible]

6 ОКТЯБРЬ [illegible]

Хаоттам

[illegible]

СССР-е эггара хьалхара лаьттан искусственни спутник сигала яхийта 25 шу дизад

СЕДКЪАШКА ДОЛХА НАЬКЪАШ ДІАДОЛАДАЛАР

[illegible]

Цхьана яха Іаш [illegible]. Хіаьта уж спутникаш ноаш а дукха ма ІІай яхь тайпа космически аппараташ.

[illegible]

Космосах пайда бицар [illegible] кьусаш латтача ... Артур Кларк вар мотт сона, ... спутникаш ши тайпа [illegible]

хуппаденная хіаьа араьнна ішгта нерда стационарни буртама спутникаш: «Радуга», «Экран», «Горизонт». Хіаьт йоагіача [illegible] «Москва» яхача системан [illegible]

Советски Союзы [illegible] 1971 шера [illegible] «Интерспутник» [illegible] Монголи, Куба [illegible] Вьетнам, НДРЙ [illegible] 20 [illegible]

«Метеор» [illegible]

[illegible] оалаш я из система 5—7 дийнахьа дус юртен хьалхо бовхамаш дегІаделлалара, геологс, чкъаьрий лахара проблемаш лелоеча тайп тайпарча информацеш хальва довхама кхета довьнотшей информаци а телаш.

Ца хьоахалича дарадаш лехкаш [illegible] природопользования юкъе [illegible] Шо [illegible] 1978—1981 шерашка космос [illegible] 5—7 [illegible] «Салют-7» яхача а кемаш тіа [illegible] МКФ-6М [illegible]

[illegible]

Михаил ЧЕРНЫШОВ,
АПН Іилман обозреватель.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Мамакаева ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57, редактора заместителя — 2-45-07, жаьпаьтин секретара — 2-24-05, [illegible] — 2-24-04, промышленности транспортан — 2-24-01, юрта бахама — 2-24-06, культура — 2-24-03, письмош — 2-24-07, корректорски — 3-00-00.
НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Мамакаева, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57, заместителя редактора — 2-45-07, ответственного секретаря — 2-24-05, [illegible] — 2-24-04, промышленности и транспорта — 2-24-01, сельского хозяйства — 2-24-06, культуры — 2-24-03, писем — 2-24-07, корректорская — 3-00-00.
[illegible]
«Грозненский рабочий» издательства типография, Мамакаева 92.
Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мамакаева, 92.
Заказ № [illegible]